

MEMÒRIA DEL TREBALL OBJECTE DE LA LLICÈNCIA D'ESTUDI:

ANÀLISI DE LES ESTRATÈGIES D'APLICACIÓ D'UN PROGRAMA DE COMPETÈNCIA SOCIAL DIRIGIT A MILLORAR LA CONVIVÈNCIA ESCOLAR I FOMENTAR LA CULTURA DE MEDIACIÓ EN CONTEXTOS DE BAIX NIVELL SOCIO-CULTURAL

1. Introducció	2
1.1 Antecedents del tema objecte del treball	
1.2 Explicació del tema	
1.3 Objectius que es pretenen assolir	
1.4 Hipòtesi del treball i marc teòric	
2. Treball dut a terme	24
2.1 Disseny del pla de treball	
2.2 Fases del treball	
2.3 Metodologia emprada	
2.4 Descripció dels recursos utilitzats	
3. Resultats obtinguts	38
4. Cursos realitzats	40
5. Conclusions	41
6. Relació dels materials continguts en els annexos	45
7. Bibliografia	46

1. INTRODUCCIÓ

1.1 Antecedents del tema objecte del treball

El pas d'una educació selectiva a una educació general s'ha basat en l'ampliació de l'escolaritat obligatòria. Per primer cop a la Història, la LOGSE ha declarat obligatòria l'Educació Secundària, fent realitat la utopia enunciada als anys vint per Tawney i el moviment anglès Secondary Education for all. Aquesta declaració suposa una nova etapa, un tall definitiu sobre la realitat anterior d'una Educació Secundària reservada a les minories, però hem d'ésser conscients dels diferents problemes que aquesta nova situació suposa.

És veritat que el tram d'edat dels alumnes de l'ESO és el més complicat i difícil. Comprèn l'adolescència, etapa de grans canvis físics i d'identitat personal en la que l'afirmació d'una personalitat pròpia porta als que comencen a ser "joves" a considerar-se ja adults i a mostrar la seva disconformitat amb els paràmetres establerts. També és veritat que la paraula "drets" prima per sobre de la ja quasi oblidada "deures".

Un altre aspecte que preocupa, és el de la convivència en els IES. Fins fa poc no tots els alumnes arribaven a l'institut; la obtenció del Graduat Escolar al finalitzar la EGB era una entrada i per tant una selecció. Ara això ha canviat i no només accedeixen tots a segon cicle, sinó que a més a més ho fan els alumnes amb edats inferiors i problemàtiques i inquietuds diferents que es mereixen del professorat un tracte diferent.

Ensenyar avui és un fet qualitativament diferent de fa uns 20 anys. Bàsicament perquè no té el mateix grau de dificultat treballar amb un grup de nois i noies homogeni, que atendre al cent per cent dels nens d'una població, amb el cent per cent de problemes personals i socials pendents (Esteve, 2000). Per això les tasques del professorat d'avui en dia han de canviar, la societat demana al professorat un esforç d'integració, que de ben segur aquests aniran assumint amb generositat, però la societat ha de recolzar i revaloritzar la feina dels professors per no fer-los fer front a una tasca impossible.

En tot cas, per fer front als problemes derivats de l'extensió de l'educació obligatòria a l'àmbit de l'educació secundària necessitem uns professors més centrats en la tasca d'educar i més lligats a la idea de produir una cultura general, amb una clara ruptura del model tradicional del professor de Secundària centrat en el continguts acadèmics.

L'escolarització del cent per cent de la nostra població infantil suposa la incorporació a les nostres aules d'alumnes amb sensibilitats culturals i lingüístiques molt diverses i amb una educació familiar de base que ha fomentat valors molt diferents des de diferents subcultures. Molts professors es queixen de la falta d'uns valors mínims, tradicionalment inculcats per la família, sense els quals la convivència a classe és fa molt difícil. No és d'estranyar per tant, el desconcert i les dificultats dels professors situats en les zones geogràfiques on aquesta diversitat cultural és més patent: zones bilingües, extraradis de grans ciutats, zones amb altes tasses d'immigració,...

El moment actual exigeix del professor pensar i explicitar els seus valors i objectius educatius, ja que el procés de socialització convergent en el que s'afirmava el caràcter unificador de l'activitat escolar en el terreny cultural, lingüístic i comportamental, ha estat escombrat per un procés de la socialització netament divergent, que obliga a una diversificació en l'actuació del professor; i això, no només per efecte de la immigració, sinó també per l'enfortiment de la pròpia identitat en diferents grups minoritaris autòctons i en diferents subcultures. Donar un cop d'ull a una classe d'ensenyament secundari en una zona escolar d'extraradi d'una gran ciutat equival a observar a diferents integrants de les més variades tribus urbanes. La diferència entre ells és important per als professors, perquè sota aquesta diferent manera de vestir, hi ha també una concepció de vida orientada des de la perspectiva d'un conjunt de valors específics. I això és difícil per als professors ja que aquestes subcultures i tribus urbanes cada cop neixen, floreixen i desapareixen a un ritme més ràpid (Esteve, 2000).

Aquest canvi d'etapa, marcat per l'acceleració del canvi social, explica per què, encara que tenint un millor sistema educatiu que mai, professors amb més grans nivells de preparació i dotacions financeres i materials més grans, preval un sentiment de crisi i també un desconcert generalitzat entre els professors i els pares dels alumnes al constatar que l'ensenyament ja no és el que era. (Esteve, 2000).

Aquests canvis han portat a considerar el conflicte com una part del currículum, del currículum ocult en totes les nostres institucions educatives. Aquest treball es planteja a partir d'una necessitat sentida dels professionals de l'ensenyament en relació al deteriorament de la convivència en els centres.

Cal que en aquest sentit se segueixin estratègies que, com en el cas dels programes de mediació, fomentin actituds col·lectives i individuals més actives i responsables en la resolució de conflictes

La mediació, entesa com a cultura del diàleg enfront del conflicte, ha d'anar més enllà de la idea de "programa o servei especialitzat". Podem considerar que treballar per acostar-nos a aquesta idea, com a cultura de centre, contribuirà en avançar cap el desenvolupament d'actituds individuals responsables i de les interaccions tant individuals com col·lectives del conjunt de la comunitat escolar. És difícil treballar sota paràmetres novedosos i canviar formes d'actuar però crec que, a Catalunya, els nostres centres sempre han estat capdavanters (aplicació reforma, disseny curriculum...) conduint innovacions i canvi en la recerca de la millora de l'ensenyament-aprenentatge.

En molts centres escolars s'estan encenent alarmes, sembla que mai hi ha hagut una convivència pitjor que la d'ara, que la nostra capacitat de bona relació interpersonal s'ha esvaït misteriosament, que el respecte i la consideració tradicional dels alumnes i de les alumnes pels seus professors s'ha evaporat, que els adolescents i els joves són immunes als nostres procediments per socialitzar-los en normes i valors acceptats per la comunitat.

L'entorn actua molts de cops a la contra. Hi ha joves que viuen en un món conflictiu, amb desigualtat d'oportunitats, amb acceptació de les conductes violentes per aconseguir objectius, amb uns nivells de tolerància i solidaritat escassos guiats per al triomf personal.

El centre té la capacitat d'intervenció i tota la responsabilitat en aquelles variables que controla, en els factors interns de convivència, com són el clima del centre, les normes de convivència i el tractament individualitzat de persones i problemes. Se li escapen o tenen influència indirecta i limitada en els factors externs que afecten a la convivència escolar, com són la familiar, el barri, el grup d'amics, els mitjans de comunicació. Molts de cops, la resolució dels problemes de violència passa per transformar la institució escolar donant entrada i protagonisme a la comunitat escolar.

La preocupació per la seguretat i l'ordre en les escoles ha posat en marxa programes que van des de guàrdies de seguretat fins a la mediació entre iguals. Tot això pot contribuir a proporcionar un clima segur i eficaç per l'aprenentatge, però aquestes mesures careixen d'efectivitat si no tenen en compte la globalitat de les actuacions escolars i no s'orienten a desenvolupar hàbits de conducta saludables, tant per les persones com pel seu entorn escolar.

El món educatiu en el que estem compta amb moltes declaracions programàtiques, amb molts manuals de receptes tècniques d'aplicació garantida, però falta de suficients estudis del que passa a la pràctica.

Crec que tal com afirmen diferents estudiosos del tema no és aconsellable proposar un model únic de servei de mediació als centres i encara menys imposar-lo institucionalment. Led Capaz afirma que perquè un programa de mediació escolar no estigui condemnat al fracàs per endavant hi ha d'haver-hi una forta implicació col·lectiva del centre: de professors, equip directiu, pares i mares i alumnes. Cal una cultura i una aposta col·lectiva de claustre de professors, i si es possible de tot el Consell Escolar per resoldre els conflictes mitjançant el diàleg, la negociació i la renúncia a la confrontació com a estil de vida. Només així es deixarà de veure els conflictes com a quelcom negatiu, i no com una possibilitat de creixement de les persones implicades en ell, si aconsegueixen gestionar-los adequadament.

1.2 Explicació del tema

Des del sistema educatiu

Ens hem de situar davant d'una proliferació de manifestacions violentes com a fet innegable a la nostra societat, i com a fet de que aquestes es comencen a introduir en els nostres centres de Secundària.

Buscar la solució a aquest problema, ha de passar per la manera de preparar als joves davant la vida. La reforma educativa havia de suposar justament un estímul per incloure els continguts socio-afectius dins de l'ensenyament al mateix nivell que els acadèmics. No ha estat així en la majoria de centres. La forta pressió que reben els professors, programes acadèmics poc adaptats als interessos i necessitats reals dels alumnes i una part dels professors amb més vocació instructiva que educativa, fa difícil la introducció de canvis en els centres perquè desenvolupin l'esperit de la LOGSE. Però és justament a través d'intents i experiències com la proposada en aquest projecte, que busquen educar en una formació global, personal i acadèmica adaptada a la persona, al context i vinculada a la comunitat, a les seves xarxes en una cultura concreta que eduqui en valors universals, que s'ha d'iniciar el camí en la recerca de propostes de millora.

Ja fa temps que està demostrada la relació positiva competència social -competència acadèmica- autoestima. Els centres d'ensenyament són uns dels pilars òptims per a la construcció de conductes socials de qualitat. Justament l'objectiu de l'educació és el desenvolupament global de la persona, i això és dona a dos nivells: acadèmic i afectiu-social. Sense desenvolupament afectiu-social el desenvolupament acadèmic fa aigües i duu al fracàs escolar o la incompletud dels objectius que haurien de marcar el desenvolupament òptim dels adolescents i joves (Wagner, 1997). L'escola de primària o secundària, és també (amb la família i els iguals) espai d'aprenentatge afectiu-social.

El Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya ha endegat unes línies d'actuació que donen eines als centres per introduir canvis que millorin la convivència en els centres. Són accions, programes, ... per estendre la cultura de la mediació. Led Capaz explica que aquest compromís s'està portant a terme en dues fases. La primera de formació (capacitació) i recerca, la segona de constitució i foment d'equips o serveis de mediació en els centres docents, especialment a Secundària. Educar incidint en la pacificació i la resolució de conflictes que afecten de manera directa al

món de l'ensenyament i a la societat en general ens portarà a millorar la convivència en els centres.

Des del context

L'IES Badia del Vallès concentra el 70% de la població de Secundària escolaritzada a la població, en un municipi de 16.000 habitants.

Aquesta singularitat afegida a la també singularitat del municipi (és un municipi de menys d'un quilòmetre quadrat amb uns 16.000 habitants) ens permet controlar la incidència dels programes que apliquem en els centres escolars i en el conjunt del municipi, degut al poc territori i per tant a la possibilitat de controlar la majoria de variables.

L'IES s'ha plantejat per tant que esta formant a un percentatge molt elevat de la població del municipi, un municipi de característiques molt particulars (índex d'atur dels més alts de Catalunya, renda per càpita de les més baixes, baix nivell de formació, - com manifesten les dades amb un alt risc d'exclusió social-) i que està fent una gran tasca per millorar la seva situació. És per tant una gran responsabilitat la que té de cara a la nostra població.

L'Equip Directiu conscient d'aquesta realitat, i conscient de que patim dels símptomes dels que pateixen la majoria d'instituts de Catalunya: augment de joves desmotivats i amb manca de valors, conductes conflictives que generen problemes de convivència en el centre, el decensís de part del professorat, s'ha plantejat treballar per la millora de la convivència en el centre,

Evidentment tasca difícil, però jo crec que un dels fenòmens que es pot estudiar és que actualment hi ha eines a l'abast dels centres i en les que es poden recolzar per ajudar-los a definir el seu camí. Implicar-se en projectes que es realitzen en el municipi, que es proposen pels EAP i pel Departament, és a dir no ser un centre que tanca les portes a l'exterior també pot proporcionar un gran ajut.

L'institut està ubicat en una zona on molts alumnes creixen en circumstàncies de gran tensió emocional. L'objectiu principal de l'aplicació d'un programa de Competència Social en aquest context és ajudar als nois i noies a adquirir unes habilitats, unes

actituds i uns valors que els ajudin a prendre en calma decisions responsables i que els motivin a resistir i contrarestar comportaments destructius.

M'agradaria comentar una dada dels resultats d'un recent estudi fet als joves de la població (Projecte "Future"), aquesta indica que tenim un preocupant percentatge (39%) de nois que no estan satisfets amb el sistema escolar, pel que entenem que el sistema escolar tal i com està plantejat no és bo per a tothom. Hi ha molts estudiants que per diferents qüestions (familiars, personals, inadaptació al sistema...) no han continuat estudiant, a més a la població hi ha un 6,5% d'absentisme a l'ESO.

A l'IES Badia del Vallès ens hem plantejat aplicar el programa de Competència Social i treballar en estratègies que fomentin la cultura de la mediació i ens portin a millora la convivència escolar i la integració dels alumnes en el centre.

1.3 Objectius que es pretenen assolir

OBJECTIUS A ASSOLIR	
General	<ul style="list-style-type: none">▪ ANÀLITZAR LES ESTRATÈGIES D'APLICACIÓ D'UN PROGRAMA DE COMPETÈNCIA SOCIAL DIRIGIT A MILLORAR LA CONVIVÈNCIA ESCOLAR I FOMENTAR LA CULTURA DE MEDIACIÓ ENS CONTEXTOS DE BAIX NIVELL SOCIO-CULTURAL
Específics	<ol style="list-style-type: none">1. Adaptar i aplicar el Programa de Competència Social a un context de baix nivell socio-cultural a Catalunya.2. Fomentar entre el professorat l'ús d'estratègies de mediació per a la solució dels conflictes.3. Analitzar estratègies vàlides, que s'apliquen en el centre per la millora de la convivència.4. Estudiar i valorar d'altres projectes que es poden aplicar per fomentar la cultura d'integració i de no violència en els centres.

Els objectius van encaminats a aconseguir:

- La millora de les habilitats cognitives i emocionals dels alumnes.
- Una millor convivència entre alumnes i entre professors i alumnes del centre.
- Avançar cap a una cultura de centre que es basi en la mediació per enfrontar-se als conflictes.
- Que aquests canvis d'actituds facilitin un rendiment acadèmic més positiu.
- Evitar més situacions de risc social.
- Optimitzar tots els recursos per aconseguir donar més oportunitats als joves de Badia.

Crec important la possibilitat de poder recollir informació d'altres projectes que puguin ajudar als centres a millorar la gestió de la convivència en els instituts. Aplicar un programa de Competència Social de forma aïllada no donarà grans resultats, si en el centre no es fomenta la cultura de gestionar els conflictes d'una manera determinada en tots els casos.

En el document s'inclouen informacions sobre els projectes abans esmentats i també la seva valoració després de l'aplicació a l'institut. Els Equips Directius de Secundària,

manquen de temps real per poder planificar innovacions, ja que el quefer diari no els deixa temps lliure. Són molts els instituts que es plantegen introduir-se en la cultura de la mediació, aplicar programes nous que els ajudin a millorar conductes conflictives, però molts de cops la manca de temps els fa desistir o actuar amb precipitació sense tenir tota la informació que caldria. Per això els diferents estudis que recull aquest treball poden donar orientacions i idees que adaptades i contextualitzades a cada centre de Secundària pot ser un element d'ajut.

1.4 Hipòtesi inicial. Marc teòric

La hipòtesi inicial es va variar respecte a la idea inicial, doncs l'aplicació del programa de Competència Social es va fer de forma més lenta del previst, com és normal en qualsevol innovació. Al ser per tant un any zero d'aplicació no vam poder estudiar resultats, sinó el que si hem pogut fer és el seguiment i anàlisi de la posada en marxa del projecte i establir la planificació pel curs 2002-2003.

Per això m'he centrat més en desenvolupar la idea de que cal el recolzament extern i aplicar programes i accions educatives diverses per millorar la gestió de la convivència en el centre.

L'aplicació d'un Programa de Competència Social com a fet aïllat donarà molt pocs resultats, s'ha de canviar la cultura del centre i establir un clima on sigui important resoldre conflictes utilitzant qualsevol dels mitjans que tenim al nostre abast. Per això aquest treball s'ha basat en analitzar d'altres accions i projectes que ajuden a millorar la convivència en el centre.

Els sistemes educatius no poden ser aliens a les noves relacions que s'estableixen en un món cada cop més globalitzat, per això s'entén per institució escolar el conjunt de serveis i recursos d'una zona que fan de l'educació un sevei de proximitat per a les famílies. Joan Subirats parla de L'escola comunitat amb un projecte potent i molt identificada amb el seu territori.

És evident que els instituts han de col.laborar per convertir-se en institucions educatives amb objectius compartits amb escoles, d'altres centres educatius i amb la població en general. Per això els problemes i conflictes deixaran de ser problemes i conflictes del centre per ser-ho de tota la comunitat.

Aquest treball estudia tots els projectes en que participa l'IES Badia del Vallès que ens porten a confirmar aquesta hipòtesi:

- Des de l'Ajuntament és reforça amb un projecte d'atenció als alumnes de la UAC, la idea que s'ha de treballar per millorar els conflictes, incorporar els alumnes de al UAC al les activitats del centre suposa menys alumnes absentistes i possiblement menys conflictes al carrer.
- La creació d'un Programa de prevenció i tractament de l'absentisme escolar també és una tasca que beneficia a la població des de tots els punts de vista, per un costat ajuda al centre a treballar amb els alumnes absentistes i per l'altre banda el fer de prevenir i tractar casos disminueix la població de risc social.
- El programa de promoció de la tolerància desenvolupa accions diverses per treballar amb adolescents tant dins com fora dels centres educatius.
- El Projecte d'Escola de Pares i Mares reforça les accions adreçades als alumnes des de l'àmbit familiar.
- Aconseguir desenvolupar a la ciutat un Projecte de Ciutat Educativa on hi hagin col.laborat tots els centres serà una base important per establir criteris comuns per treballar valors i conductes a la població.
- El Programa d'atenció a la Comunitat Gitana propicia que els alumnes d'etnia gitana coneguin els seus drets i es puguin incorporar a la societat com a ciutadans amb els mateixos drets i deures, es a dir com a ciutadans de ple.

Del llegit i après

Entre les fonts bibliogràfiques consultades, aquelles en les que ens hem fonamentat teòricament són:

CASAMAYOR, G. (coord.), (1998) ***Cómo dar respuesta a los conflictos. La disciplina en la enseñanza secundaria***. Ed. Graó, Colección Biblioteca de Aula. Barcelona.

Una societat en constata canvi i revisió dels valors tradicionals incideix especialment en els més joves. Els conceptes de democràcia, de llibertat, de participació, d'autonomia i de responsabilitat són interpretats, quan no qüestionats en profunditat. Si a aquesta situació general afegim una escolarització no selectiva i integradora, els reptes que ha de plantejar-se l'escola són d'una magnitud importantíssima.

Les situacions conflictives en el centres escolar no són ni més ni menys que un reflex de les tensions socials. L'escola no pot afrontar els reptes d'aquesta societat canviant amb els instruments educatius pensats per a altres alumnes, d'altres finalitat i d'altres necessitat.

El llibre ofereix al professorat diferent maneres d'afrontar el conflicte en els centres. El seu enfoc va destinat sobre tot a prevenir, però també a analitzar que s'ha de fer respecte als conflictes que hagin sorgit, donant resposta tant al tractament individual com a l del grup-classe i al del centre.

- **Monogràfic de Quaderns de pedagogia, nº 287: Gener 2000**

Idees nuclears

1. Existeix una idea molt extesa de considerar el conflicte coma a cosa negativa degut a dos motius:
 - a) Els conflictes es realacions amb el mode habitual de resoldre's: violència, destrucció d'una de les parts, ...
 - b) Fer front a les situacions conflictives desgasta moltes energies.
 - c) Sentim que ens falten eines i recursos per enfrontar-los.
2. El conflicte es consubstancial a l'ésser humà que interacciona amb altres persones amb les que va a discrepar i a tenir interessos i necessitats contraposades.
3. Encara més, analitzem el conflicte com a cosa positiva, perquè:
 - a) Considerem la diversitat i la diferència com a un valor.
 - b) Només a l'entrar en conflicte amb les estructures injustes i/o aquelles persones que les mantenen, la societat pot avançar cap a models millors.
4. El repte consisteix en com aprendre a enfrontar i resoldre el conflicte de manera constructiva, no violenta, per això es necessari comprendre què és el conflicte i els seus components, desenvolupar actituds i estratègies per resoldre'l.
5. Entenem per resoldre conflictes els processos que ens porten a conèixer les seves causes profundes, el que no vol dir que puguem evitar que sorgeixin conflicte en el futur.

6. El conflicte no implica necessàriament violència. Una situació es defineix com conflicte no per la seva aparença externa sinó per les seves causes profundes. Per tant, no tota disputa o divergència suposa conflicte. Per conflicte entendrem aquelles situacions de disputa o divergència en les que hi ha contraposició d'interessos, necessitats i/o valors en pugna. La satisfacció de les necessitats d'una part impedeix la satisfacció de les necessitats de l'altre.
 - a) Convindria no confondre-les amb aquelles situacions pseudoconflictives en les que pot existir un cert to de baralla, però en les que no hi ha conflicte perquè el que no hi ha és un problema. Senzillament passa que no funcionen bé els canals de comunicació.
 - b) I també distingir-les dels conflictes latents, aquelles situacions en les que no s'utilitza un to de baralla però existeix un problema que acaba per esclatar tard o aviat.
7. El conflicte és un procés. Si no es talla convenientment acabarà explotant en crisi, que es quan s'actua coincidint amb el moment pitjor per fer-ho amb cert grau d'eficàcia.
8. Les actituds bàsiques davant del conflicte son:
 - a) Competició (jo guanyo/tu perds): La consecució dels teus objectius està per sobre de qualsevol altre consideració. Aconseguir-los implica gairebé sempre que l'altre no els aconsegueixi.
 - b) Acomodació (Jo perdo/Tu guanyes): El més important es no enfrontar-se amb l'altre part, el que fa que molts cops no faig valer o deixo de interessar-me pels meus objectius. Aquesta situació acaba tumoritzant-se i esclata de forma violenta.
 - c) Evasió (Jo perdo/Tu perds): Quan no ens interessa ni els objectius ni el manteniment de la relació..
 - d) Cooperació (Jo guanyo/Tu guanyes): Quan la consecució dels objectius és molt important, però igualment el que és el manteniment de la relació. És l'actitud que ha de guiar qualsevol procés educatiu d'intervenció.
 - e) Negociació: És tracta de que ambdós guanyin en el fonamental.
 - f) Finalment, quan no hem pogut abordar o resoldre el conflicte en els seus primers estadis o quan les parts involucrades se senten incapaces de resoldre'ls per sí soles, podem fer ús de la mediació, en la que una tercera persona o grup de persones assumeixen la responsabilitat i la autoritat atorgades de comú acord per les persones en conflicte per a resoldre la comunicació, crear un clima per establir

un procés just de resolució en el que sempre seran les parts implicades qui arribin a la pressa de la decisió finals.

Els objectius son molt importants			
La relació –es molt important	COMPETICIÓ	COOPERACIÓ	La relació no és massa important
	EVASIÓ	ACOMODACIÓ	

9. L'objectiu que s'ha de pretendre en la intervenció educativa és el d'aprendre a parar-nos, a analitzar els conflictes i respondre de forma constructiva.

10. Les formes d'intervenció seran:

a) La prevenció

01.- Crear un grup amb un ambient d'apreci i confiança.

02.- Afavorir la comunicació i la presa de decisions per consens.

03.- Treballar la cooperació.

04.- Aprendre a analitzar i diagnosticar situacions problemàtiques.

05.- Aprendre a distingir en un conflicte: persona-procés, problema.

b) La negociació

c) La mediació

d) La acció no violenta: desenvolupar l'assertivitat.

11. Cartografia del conflicte: Saber analitzar els elements que intervenen en un conflicte, essent sensibles amb les persones, equitatius i justos amb el procés i d'usos amb el problema.

12. Formes d'intervenció en quant a les persones:

a) Treballar les diferents percepcions que pot haver-hi en un conflicte.

b) Treballar el desequilibri de poder: afavorir l'autoestima, l'assertivitat i sobretot l'apoderament, procés pel que descrivim les nostres bases de poder i influència.

c) Treballar la imatge: el conflicte posa en entredit la imatge de les persones en conflicte. Les parts han de percebre que la seva imatge no surti danyada.

13. Formes d'intervenció en quant al procés

- a) Controlar les dinàmiques destructives de la comunicació.
- b) Aprendre a fer el mapa analític del conflicte.
- c) Establir processos de consens que permetin expressar-se a totes les parts, expressar les seves necessitats i satisfer-les de manera satisfactòria.

14. Formes d'intervenció en quant al problema:

- a) Aprendre a diferenciar les diferents postures o posicions dels interessos i necessitats.
- b) Buscar solucions: separa la fase de generar solucions de la d'arribar a un acord.

15. Metodologia: Paradigma socio-afectiu: Remarca no només els continguts sinó també les actituds i valors. Vivenciar en la pròpia pell la situació que es vol treballar, mitjançant tècniques de visualització.

- a) Tenir en compte no només l'aspecte racional, sinó també l'emocional.
- b) Permetre distanciar-se.
- c) Posar-nos en lloc de les altres persones, desenvolupar l'empatia.
- d) Analitzar els conflictes més enllà de l'aparença exterior.
- e) Assajar en petits grups una sèrie de solucions i aprofitar al màxim les potencialitats del grup-classe.

Fernández Enguita, M. (1985): Yo no soy eso... que tú te imaginas. Cuadernos de Pedagogia, nº 239 (Juliol-Agost 1995).

Idees nuclears: Las actitudes ante la escuela.

L'alumne de l'educació secundària Obligatoria no es encara un adult, però tampoc és un nen. Potser més que en qualsevol altre edat el seu present pot considerar-se com la intersecció del seu passat i del seu futur. El passat està ja sedimentat en la forma d'identitat cultural, mentre que el seu futur es troba ja present com a projecte de vida. El primer dicta en gran mesura la seva relació amb l'escola en termes expressius; el segon ho fa en termes instrumentals. Aquestes relacions poden ser de proximitat, harmòniques, acumulatives o de llunyania, conflictives, contradictòries. L'actitud de cada alumne individual només pot ser determinada i explicada de manera individual, però si ens desplaçem en l'àmbit dels grans números i dels tipus socials podem hipotetitzar una lògica individual i col·lectiva darrera l'enorme casuística dels comportament individuals i relacionar-la amb les grans divisòries socials, per un costat

i amb el procés de transició al a vida adulta, per l'altre; és a dir, amb la diversitat i amb el canvi social. La relació apriorística de l'alumne amb l'escola pot resumir-se en una major o menys identificació expressiva i instrumental. La identificació expressiva serà més elevada quan més gran sigui la similitud entre la subcultura escolar i la subcultura d'origen de l'alumne; és a dir quan més s'assemblin el llenguatge, la visió del món, els valors, les conductes acceptades i rebutjades, etcètera, en el mitjà escolar i en el seu particular o familiar i social més proper i viceversa. La identificació instrumental serà més elevada quan més comparteixi l'alumne la idea de que l'accés i la permanència en la institució escolar, així com l'aquiescència davant de les seves exigències, són necessàries per aconseguir diversos objectius individuals de caràcter social, en particular una posició avantatjosa en l'estructura ocupacional, però també en el mercat matrimonial, en l'intercanvi simbòlic del prestigi i d'altres xarxes socials difuses i viceversa. Dit d'una manera més simple: identificar-se expressivament amb l'escola és acceptar-la com un fi en sí mateix, estar a gust en ella; identificar-se instrumentalment és esperar alguna cosa a canvi, considerar-la un mitjà necessari per a d'altres finalitats. Sense cap dubte els diferents graus de identificació expressiva i instrumental tenen que veure amb la procedència de classe dels alumnes i cristal·litzen en combinacions que donen lloc a estratègies i actituds diferents. Es presenta les variacions de forma resumida i gràfica. Es tracta, per suposat, d'una simplificació on els tipus extrems o polars probablement corresponguin pocs casos (tal vegada no tan pocs), però que permeten comprendre la casuística intermitja com un conjunt de combinacions individuals d'aquestes dimensions conceptualment clares. Després de tot, conèixer és sempre simplificar. A l'actitud que combina el màxim grau de identificació expressiva i instrumental l'anomenaré adhesió; a la que es presenta el mínim en ambdós terrenys, rebuig; a la combinació d'una alta identificació expressiva i una baixa identificació instrumental, dissociació i a la barreja d'una baixa identificació expressiva i una alta identificació instrumental, acomodació. Les dues primeres són més senzilles, sobre tot si les concebem en terme de classe: alumnes, per exemple, de classe mitja que se senten a l'escola com un peix a l'aigua i que saben o creuen saber que necessiten d'ella per assegurar o millora el seu futur (adhesió); i alumnes de classe obrera que es troben en la institució com un porc en un garatge i que no creuen en la promesa de mobilitat que se'ls presenta, o al menys no en que els possibles beneficis compensin del cost. Les altres dos categories potser requereixen alguna explicació més: la acomodació pot ser una estratègia típica en alumnes de classe obrera que no se senten especialment confortables a l'escola, però veuen en ella una oportunitat d'escapar del seu medi social d'origen (els becaris, per entendre'ns); la dissociació pot ser d'alumnes de classe mitja que no poden deixar d'identificar-se expressament amb

una cultura que és la seva, però no comparteixen la lògica instrumental que hauria de lligar-los a la institució, per exemple si no creuen que les presumptes oportunitat de demà compensen els esforços o la disciplina d'avui. Encara que no tractaré amb més detall les diferències, en el quadre 1 s'inclou també algunes de les observacions que considero més pertinents. Així, per exemple, que les actituds pro-escola, com s'indica en la base de la tercera columna, es nodreixen tant dels alumnes de classe mitja que volen mantenir-se a la seva classe com dels de classe obrera que desitgen abandonar la seva; pel contrari les actituds anti-escola, com s'assenyala a la base de la quarta columna, ho fan, en sentit invers, tant dels alumnes de classe obrera que opten per mantenir-se en la seva. En la diagonal NOSE els alumnes adopten estratègies individuals afavorides per la seva pertinença de classe, coherents amb la seva subcultura social, que es converteix així fàcilment d'ens grupals: el grup de pares de classe mitja en el que aprofitament escolar és un factor de prestigi i el grup de pares de classe obrera en el que ho es el rebuig de les exigències de la institució; això probablement facilita la seva adopció. En la diagonal NESO les estratègies, que trenquen amb algun mecanisme de la reproducció de classe, només poden ser individuals, sense recolzament en el grup, en oposició a la seva subcultura social, tant si es tracta de la tradició del becari que fuig de la seva classe com si de l'ovella negra que pot presentar-se en les millors famílies; possiblement, això els faci personalment més costoses.

- **Montero Garcia.Celai I.** (1987): Motivació i adolescència. Cuadernos de Pedagogia nº 146 (març 1987).

Idees nuclears.

Els interessos, tant professionals com de tot tipus, encara no estan clarament definits quan l'alumne arriba a l'ensenyament secundari. Serà precisament durant els anys de l'adolescència quan es començaran a desenvolupar i en aquest desenvolupament juga, o hauria de jugar, un paper important en l'àmbit acadèmic, fonamentalment a l'aportar dades sobre temes anteriorment desconeguts. Per tant, no té sentit plantejar-se la absència dels interessos definits en l'alumne que s'enfronta als dos primers anys d'ensenyament secundari, perquè serà la nostra tasca docent, juntament amb d'altres factors, la que contribuirà a que els esmentats interessos es vagin formant

Patrons motivacionals

El que sí que estarà funcionant des del principi és l'estil i nivell motivacional amb que l'alumne s'enfronta a les tasques de tipus escolar. Però, què és l'estil motivacional?, com poden estar els nois motivats per les tasques si no tenen interès?.

Durant els anys trenta es va començar a desenvolupar als EE.UU. tota una línia de treball encaminada a determinar els "motius" bàsics que guien la conducta humana. D'aquells primers intents de classificar i estudiar la motivació humana, ha quedat tota una tradició experimental referida a un dels motius que semblaven importants per l'home. L'esmentat motiu es denomina "motivació per fites" (achievement motivation) i fa referència a l'impuls que manté la persistència en una tasca en la consecució de l'objectiu de la mateixa hi està implicada la percepció de la pròpia valia. Òbviament, no és independent de l'interès que l'esmentada tasca desperti, però, sembla, al llarg de la història personal dels individus es van consolidant diferents nivells de persistència davant aquest tipus de tasques, depenent de les característiques emocionals i cognitives dels mateixos. Estudis posteriors, han posat de manifest que aquesta consolidació a la que em referia començar a aparèixer en edats molt baixes.

Així doncs, existeix un factor motivacional que fa que els individus persisteixin en la resolució de tasques que constitueixen una prova per l'autoestima i la percepció de la seva pròpia valia. Com es distingeixen els subjectes en front d'aquest tipus de tasques?. Sembla que els que tenen una alta motivació persisteixen més que els que la tenen baixa, en aquelles tasques que són de dificultat mitja, és a dir, aquelles en les que el subjecte percep que la probabilitat d'èxit és molt semblant a la del fracàs.

Es distingeixen també en el tipus d'atribucions que fan. Una atribució és l'acte d'assignar una causa per explicar el perquè d'un resultat. Així, doncs els subjectes que tenen un alt grau de motivació per aconseguir una fita atribueixen els seus èxits i els seus fracassos a causes internes: l'èxit, a la seva pròpia valia –que així es veu confirmada-, i els seu fracàs, a la falta d'esforç- cosa que és modificable i que no té implicacions emocionals respecte a l'autoestima-. Els que posseeixen un baix grau atribueixen el fracàs a la seva falta de capacitat i l'èxit a causes aleatòries com pot ser la sort. Això fa que sigui difícil augmenta el seu grau de motivació. Estudis posteriors han posat de manifest que no només s'ha de distingir entre l'alta i baixa motivació de consecució de fites, sinó que també, dins d'aquest que poden ser considerat com altament motivat pel **guany**, s'ha de distingir entre aquells que busquen la consecució

d'una valoració externa de la seva valia –valoració que no té perquè ser immediata ni estar present en la situació- i aquells que busquen augmentar la seva destresa en la tasca.

Com distingim entre aquests grups? A més a més de per les característiques assenyalades en la pròpia definició, sembla ser que els que busquen un judici positiu respecte de la seva valia concebeixen la intel·ligència com alguna cosa global i estable, mentes que aquells que busquen incrementar la seva destresa entenen que és alguna cosa lligada a l'àmbit concret de la tasca i que és perfectament modificable a través de l'esforç. A més a més, aquests últims no només fan atribucions entre les causes del seu èxit o del seus fracàs, sinó que es prenen aquest últim com una qüestió de caràcter informatiu que els serveix per plantejar-se d'altres vies d'actuació per la realització correcta de la tasca. ¿Quines implicacions té tota aquesta dinàmica quotidiana dins d'un centre d'ensenyament secundari?

1.- Hi ha alumnes, que per la seva història anterior, tenen molt clar que, facin el que facin, no aconseguiran fer res bé, perquè s'ha demostrat que són uns ineptes (atribució interna i no controlable del fracàs). Aspiren a passar-s'ho bé a classe, ja que si alguna vegada fan alguna cosa bé serà per casualitat (atribució externa de l'èxit).

2.- Uns altres alumnes, aparentment, resultaran contradictoris ja que, depenen de com percebin la dificultat de la tasca, hi haurà vegades que s'esforçaran per fer les coses correctament, mentre que, en d'altres, actuaran de forma contrariada evitant esforçar-se el més mínim, ja sigui perquè la tasca els resulta massa fàcil –i per tant no aporta res nou a la seva autoestima- o perquè – al resultar excessivament difícil i ser molt alt el risc de fracàs- un esforç acabaria sense una correcta solució significaria una falta d'habilitat que, donat el caràcter global de la seva concepció de la mateixa, no estarien disposats a admetre per les conseqüències que tindria pel seu autoconcepte.

3.- Finalment, el panorama quedaria completat amb la existència d'una altre grup d'alumnes, probablement els menys, que treballarien sense témer al fracàs ja que, per a ells, aquest no comportaria connotacions negatives per la seva autoestima.

De tot el exposat fins aquí, es desprèn l'existència de, al menys tres formes diferents d'enfrontar-se a les tasques de tipus escolar. S'ha d'assenyalar que això no significa que no puguin existir d'altres, que es mostrin tant clarament o que, senzillament,

apareixen barrejades en alguns subjectes, en funció de les àrees específiques de treball.

- Modes d'intervenció

Què es pot fer en aquest aspecte? ¿Com actuar a classe a la vista d'aquestes dades? La millor manera d'aproximar-se a les respostes consisteix en tractar de veure la gènesis, al llarg de la història dels individus, d'aquest tipus de patrons motivacionals. Ens detindrem ara en les qüestions per passar, finalment, a estudiar el paper del professor en tot aquest assumpte. Hem mencionat anteriorment l'existència d'estudis que posen de manifest l'aparició, en edats baixes, d'aspectes d'estils motivacionals als que ens venim referint. De totes maneres, els esmentats estudis, a l'estar relacionats des d'una perspectiva purament experimental, no només aporten dades descriptives de l'estat de les coses. Es a dir, podem saber a través dels mateixos si apareix o no determinat tipus de forma d'actuació i en quin moment evolutiu ho fan, però no sabem res de perquè passa així i no d'una altra manera. D'altres enfocaments dins de la psicologia han abordat el problema de la motivació, però amb unes concepcions i estratègies de treball diferents. A la Unió Soviètica existeix una tradició teòrica diferent a la nostra. Les diferències afecten, no només a les concepcions i a les metodologies, sinó també als àmbits d'interès dels investigadors. Així, mentre existeix una teoria que aborda els problemes de motivació en general, ningú ha treballat sobre el que, en occident denominem motivació pel guany. Per als psicòlegs soviètics que treballen des d'una concepció basada en l'aplicació del materialisme històric i el materialisme dialèctic, la conducta no pot ser entesa sinó com història de la mateixa. Per això, les seves unitats d'anàlisi són diferents de les nostres i inclouen el que es denomina "activitat".

L'ésser humà es desenvolupa dins d'una cultura que el va sotmetent a la realització "d'activitats" amb sentit per la seva integració en la mateixa. Dins d'aquestes activitats, on es produeixen la interacció individu-mitjà sociocultural, existeixen diferents nivells d'anàlisi, ja que en qualsevol activitat humana es donen juntes motivacions, metes, habilitat i mitjans per a la consecució dels mateixos. Així doncs, la nostra cultura ens sotmet a situacions en les que aprenem coses que no estan deslligades del fi per el que van ser apreses ni del motiu que pretenen satisfer. L'activitat humana que prima en les primeres fases és el desenvolupament del joc, però quan el procés arriba al tercer nivell, es comença a barrejar amb activitat acadèmica. Encara al principi respon a semblants característiques, poc a poc va adquirint significat propi, de tal forma que,

en plena adolescència i dins de la nostra cultura, podem dir que aquesta nova activitat pren el relleu com punta de llança del desenvolupament. Així, l'alumne que arriba al centre d'ensenyament secundari, no ho sol fer per gust, sinó que es enviat per una cultura que el sotmetrà a un determinat tipus d'activitat, amb el fi d'avenir en l'adquisició d'aquells motius i habilitats útils –almenys teòricament per la seva posterior integració com individu adult.

- El paper del professor

Arribats a aquest punt, podem retornar a les aportacions de la nostra tradició experimental i plantejar-nos seriament d'on surten els estils motivacionals dels que venim parlant i quin és el paper que desenvolupa el centre d'ensenyament. Algunes de les més recents troballes referides a la motivació del guany, o més correctament, als tres estils motivacionals que hem esmentat fins ara.

Ames (1985) relata una sèrie d'experiències que posen de manifest la relació existent entre l'estructura de treball a l'aula, els missatges informatius del professor respecte als guanys dels alumnes i els estils motivacionals que tendeixen a consolidar.

Aquesta autora analitza els efectes de tres estructures de treball a l'aula, incloent en elles els missatges del professor als que hem fer referència. Són el treball en grup – només quan aquest porta una mateixa valoració per tots els seus membres, independentment de la seva aportació individual-, el treball individual competitiu –el professor valora als seus alumnes comparant-los entre sí- i el treball individual no competitiu –el professor dona feed-back individual comparant a cada subjecte els seus guanys anterior i no amb el demés. Els seus experiments posen de manifest el següent:

Els subjectes sotmesos a una estructura de treball individual i competitiva tendeixen a desenvolupar el patró motivacional característic d'aquells que busquen un judici positiu per la seva autovaloració. Quan la història personal és de fracàs produeixen el patró característic dels subjectes que descrivíem com baixos en motivació de guany. Ambdós grups de subjectes tendeixen a concebre la intel·ligència com a alguna cosa global i incontrolable.

Els subjectes sotmesos a una estructura individual, però no competitiu, tendeixen a desenvolupar el patró característic dels subjectes motivats per l'aprenentatge. Desenvolupen estratègies d'enfrontament als problemes diferents de les simples

atribucions i concebeixen la intel·ligència com alguna cosa modificable, específic segons la tasca i dependent de l'esforç.

Per últim, els subjectes que treballen dins d'una estructura de tipus cooperatiu tendien a desenvolupar el primer patró –donat que les grups competeixen entre sí- però amb certes característiques diferents. Els subjectes motivats pel judici positiu perdien d'algun mode la por al fracàs –al ser atribuïble a tot el grup- i mantenien la seva manera de funciona en el cas de l'èxit –apuntant-se el punt en el seu compte-. Els de baixa motivació de guany tendien a perdre la seva actitud davant el fracàs –al repartir-se la responsabilitat- i aprenien la seva implicació en l'èxit- al compartir les seves recompenses independentment de la seva pròpia aportació.

Concloent, la motivació no és una variable que ve donada i sobre la que no podem incidir, sinó, més bé al contrari, la nostra tasca en el centre d'ensenyament repercutirà tant en la formació d'interessos com en la consolidació de determinats patrons motivacionals. Evidentment, això no es independent de la pròpia història personal del docent. Al marge de les valoracions que es poden fer sobre la bondat dels efectes que produeixen determinats estils motivacionals, als que segons algun tipus de tasca docent hauríem de preguntar-nos coses tals com ¿Quina estructura de treball faig servir a les meves classes? ¿Quin valor dono a les aportacions individuals? ¿Quines causes utilitzo més sovint per explicar els meus èxits i els meus fracassos i els dels altres? ¿Com concebeixo la intel·ligència? Probablement les respostes a tals qüestions explicarien moltes de les coses que passen a les aules. En qualsevol cas, es tracta de que serveixin com pista perquè cada qual, en el seu àmbit particular, desenvolupi estratègies encaminades a la intervenció en el assumpte, o perquè almenys, canviï la nostra concepció de perquè passen les coses que passen cada dia a l'aula.

Informació trobada a Internet a través de Buscadors especialitzats

Rocio Lleo Fernández. La violencia en los colegios. Una revisión bibliográfica

Idees nuclears:

El problema comença quan s'aborda la resolució del conflicte a darrera de l'exercici de l'autoritat, del càstig, etc. provocant un clima de tensió a l'aula que el professorat no sap resoldre, i queda la qüestió submergida en el currículum ocult de les relacions interpersonal i en el clima de centre que el sustenta.

Un aspecte sobre el que sembla que hi ha consens és la forma d'abordar el problema, des d'una posició d'anàlisi i investigació sobre el tema de la no violència i agressivitat i sobre el propi marc escolar i les seves característiques per poder arribar al desenvolupament dels programes d'intervenció i prevenció aplicables a la realitat. Es a dir, reflexió teòrica i investigació empírica.

Conflicte Aquest concepte apareix generalment carregat con una valoració negativa, degut a que es confon conflicte amb violència, és a dir, amb la seva patologia. Un conflicte pot resoldre's també de forma no-violenta. Mentre la violència no és innata en els éssers vius sinó que és una aprenentatge, el conflicte si és consubstancial a la vida, alguna cosa natural i per tant inevitable. D'aquesta manera, més que eliminar el conflicte, del que es tracta és de saber regular-lo creativa i constructivament de forma no violenta, ja que és una energia i una oportunitat per al canvi.

2. TREBALL DUT A TERME

2.1 Disseny del Pla de Treball

El treball consta d'una sèrie de documents que analitzen estratègies que pot aplicar un centre per a la millora de la gestió de la convivència, són projectes que s'apliquen a l'institut dissenyats tant de forma interna pel propi centre, com d'acord amb d'altres institucions.

- **Anàlisi de l'aplicació del Programa de Competència Social** a l'Institut Badia del Vallès, entesa com a any zero, i per tant que no ens permetrà valorar resultats sinò la seva implementació en el centre. És va constituir la Comissió de Coordinació per la Gestió de la Convivència des d'on he treballat, tant per assessorar al professorat, com per elaborar la documentació, tindrem un estudi complert a finalitzar el curs 2002-2003 ja que el programa s'haurà implementat en base a l'experiència del curs passat.
- **Estudi de camp d'un Projecte de suport a les UAC, Projecte ONLINE**, amb la informació del procés de planificació, implementació i avaluació del programa i les propostes de millora i d'exportació del projecte.
- **Estudi d'un Projecte de prevenció i tractament de l'Absentisme Escolar**, he pogut recollir dades, estudiar i escriure el projecte així com assistir a les reunions de la comissió per poder observar la incidència i el tractament que es fa dels alumnes absentistes.
- **Estudi del Projecte de Resolució de Conflictes**, és un document que recull les noves formes de tractar el conflicte a l'institut i de com solucionar el que es considera una falta.
- **Estudi Programa de la Promoció de la Tolerància, Projecte LUCY**, m'ha permès realitzar un estudi d'un projecte trinacional on hi participen també Belgica i Italia, projecte aprovat per la Unió Europea que estableix mesures preventives per combatre la violència contra infants i adolescents i la violència entre iguals.
- **Revisió i anàlisi dels altres projectes en els que participa el centre** per veure la seva influència en quant a cultura de centre i en quant a millora de la gestió de la convivència:
 - **Projecte d'Escola de Pares i Mares**
 - **Projecte de Ciutat Educativa**

- **Programa d'atenció a la Comunitat Gitana**
- **Programa d'activitats adreçades als IES**

Aquest projectes ens permeten veure la possibilitat d'estudi de l'aplicació del programa del Departament envoltat d'altres actuacions que busquen la millora de la convivència en el centre i a la població.

Crec d'interès plantejar L'ESTUDI DE L'APLICACIÓ DEL PROGRAMA en aquest centre perquè el fet d'aplicar un programa d'aquest tipus, té com a base que a l'institut ja hi ha una feina feta, és la de sensibilització del professorat i la necessitat detectada d'intervenció. És evident que no ens situem en una posició idíl·lica de consens total, però si crec que l'aplicació del programa i la posterior valoració del procés, la riquesa de les interaccions entre el grup i el resultat, visions compartides, acords possibles i alternatives consensuades, pot fer que desapareixin les resistències i que el seu ús es consideri necessari per una gestió adequada de la convivència.

PLA DE TREBALL		
Objectius	Actuacions	Temporalització
Adaptar el Programa de Competència Social a les necessitats del centre i aplicar-lo.	<ul style="list-style-type: none"> Adaptació del programa a un context socio-cultural baix i a les necessitats del centre. Disseny conjuntament amb el ECGC la proposta d'aplicació al centre (Sensibilització i formació del professorat, recursos humans, horaris així com el seguiment). Recerca d'un qüestionari inicial per passar al professorat i a l'alumnat del centre. Inici de l'aplicació del programa de Competència social (seguiment continuat amb les redefinicions que calguin). 	Primer trimestre Primer trimestre Segon trimestre Segon trimestre Tot el curs
Fomentar entre el professorat l'ús d'estratègies de mediació per a la solució dels conflictes.	<ul style="list-style-type: none"> Assistència al curs d'assessorament al centre. Suport tant individual com a equips educatius sobre el funcionament del programa i sobre el procés d'aplicació. Assessorar sobre l'ús de diferents estratègies per la millora de la gestió de l'aula. 	Segon trimestre
Analitzar estratègies que s'apliquen en el centre per la millora de la convivència fomentant la cultura de la mediació	Valoració i anàlisis dels resultats de: <ul style="list-style-type: none"> Document de resolució de conflictes. Projecte ONLINE Participació en la Comissió per l'absentisme escolar. Intervenció en el Projecte Lucy (violència entre iguals). Treball amb l'escola de mares i pares i comissió per l'elaboració d'un Projecte Educatiu de Ciutat. 	Segon i tercer trimestre

2.1.1 Tipologia de centre

L'estudi de camp s'ha realitzat a l'Institut d'Ensenyament Secundari Badia del Vallès, que atén a les següents característiques:

- Centre ubicat a Badia del Vallès, zona del cinturó industrial de Barcelona.
- Població afectada per un dels més alts índex d'atur del Vallès.

- Nivell de formació general de la població baix.
- Elevat índex de fracàs escolar a la població.

D'un recent estudi sobre el "Programa contra l'exclusió social, per la integració social i laboral" he extret les següents dades referenciades en la taules que segueixen. Dins de l'anàlisi de les desigualtats intracomarcals, en el quadre resum de risc d'exclusió per municipis, trobem a **Badia com a municipi que té el grau de risc d'exclusió més gran de tota la comarca.**

Grau de risc per municipis	Municipi	Indicadors				
		Analfabetisme	Atur	Beneficiaris RMI	Estudis superiors	PNCs
	Badia	Pitjor	Molt pitjor	Molt pitjor	Molt pitjor	Molt pitjor

(millor o pitjor que la mitjana comarcal) Taula 1

Nivell d'instrucció / habitants	No sap llegir ni escriure	Primària incompleta	EGB 1ª etapa	EGB 2ª etapa	FP 1er. Grau	FP 2on.grau	BUP i COU	Títol mitjà	Títol superior
15.335	671	2408	6574	2400	1194	610	1065	251	162
	4,3%	15%	42,8%	15,6%	7,7%	3,9%	6,9%	1,6%	1,05%

Taula 2

Dades socio-demogràfiques,	Factors endògens d'exclusió	Factors exògens d'exclusió
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Piràmide demogràfica més jove del Vallès. ➤ La fecunditat és superior i es dona en edats més joves. ➤ Piràmide educativa amb pitjor nivell d'instrucció de tot el Vallès. ➤ Taxa d'atur més alta de la comarca, el doble d'atur femení que masculí. ➤ Baix nivell de renda bruta familiar disponible. ➤ Percentatge més elevat de famílies usuàries de Serveis Socials. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Desestructuració familiar ➤ Precarietat econòmica ➤ Formació i qualificació personal ➤ Entorn social deprimat ➤ Manca de recursos personals 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Manca de recursos per col·lectius específics ➤ Precarietat de contractes de treball ➤ Manca d'integració dels joves que no s'adapten a les estructures "normalitzades" ➤ Manca de cohesió social ➤ Manca de recursos que substitueixin a la família.

Situació que afecta a part dels joves i adolescents		
Descripció	Preocupació	Recursos
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Inadaptació al sistema escolar. ➤ Manca de formació. ➤ Manca d'habilitats socials i laborals. ➤ Procedència de famílies desestructurades. ➤ Consum de drogues: alcohol, pastilles. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ És un grup que està creixent. ➤ La ESO no dona resposta al fracàs escolar. ➤ Connivència familiar. ➤ Ocultació dels problemes en el cas de les noies. ➤ Fracàs escolar+Desmotivació per formar-se + precarietat laboral dona com a resultat baixes expectatives. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Avarorir una millor adaptació escolar. ➤ Aplicar programes preventius en centres educatius. ➤ Oferta d'estructures que no reproduïxin el sistema escolar reglat (PGS, programes pilot). ➤ Mediadors o "líders naturals" ➤ Centres oberts. ➤ Educadors de carrer.

Podem observar mitjançant la informació que ens ofereixen les taules, com Badia del Vallès, és un municipi amb una les poblacions més joves del Vallès, i a la vegada amb un nivell més baix d'instrucció i d'expectatives socials. **El nombre de persones amb estudis secundaris i superiors és del 8,4% i un 32% no tenen estudis de cap mena.** Això significa que hi ha un procés, que es detecta a nivell d'àrea metropolitana, procés de reproducció educativa (el fantasma de la reproducció social), que té a Badia una crua realitat. A tall d'exemple, cal recordar que a la regió metropolitana, més d'un 60% dels fills d'universitaris segueixen estudis universitaris, contra un escàs 22% dels fills de persones amb estudis primaris.

L'institut Badia del Vallès

L'IES Badia del Vallès és un centre amb uns 600 alumnes. Compta amb un total de 60 professors,

L'estructura del centre en quant a oferta educativa és la següent

- Tres línies d'ESO
- Dues línies de Batxillerat, amb tres modalitats.
- Cicles formatius de Grau Mig i Superior de les especialitats d'electricitat i d'administratiu.

El Projecte Educatiu de l'IES Badia del Vallès destaca al parlar de la seva línia pedagògica:

- La concepció integral de la formació, potenciadora dels aspectes convivencials, participatius i conscienciadors.

- La importància de la tasca tutorial per la integració, orientació i formació dels alumnes.
- La línia integradora en el tractament de les diferències.

A causa del baix nivell socio-econòmic de la població hi ha molts alumnes que presenten risc social pel que s'ha de realitzar un gran treball en la línia d'atenció a la diversitat.

2.2 Fases del treball

El treball té dues fases diferenciades:

- 1) Anàlisi del Programa de Competència Social i de la seva aplicació experimental com a any zero. Derivació d'un proposta per a implementar el programa dins del currículum de la ESO.
- 2) Anàlisi de les estratègies i diferents projectes que s'apliquen en el centre per la millora de la convivència, valoració i possibles canvis.

Per aplicar com a any experimental el Programa de Competència Social vam dissenyar una Proposta d'Actuació per part del que hem anomenat **Equip de Coordinació per la Gestió de la Convivència (ECGC)**, que esta format:

- Director
- Caps d'Estudi
- Coordinadora Pedagògica
- Pedagoga Terapeuta
- Investigadora

Al ser un any zero no es va treballar amb tots els alumnes d'ESO sinó que vam adreçar-nos només al nombre de grups que organitzativament va ser possible.

Nombre d'ALUMNES subjectes a l'experiència		
Primer cicle	Primer	45
	Segon	30
Segon cicle	Tercer	46
	Quart	30

El desenvolupament d'aquesta PROPOSTA D'ACTUACIÓ ens permetrà descriure les actuacions a realitzar per posar en marxa l'aplicació del programa de competència social, emmarcat en el seguiment, avaluació i millora de tots els altres projectes que poden donar suport i ja s'estant realitzant en el centre.

PROPOSTA D'ACTUACIÓ	
Qui ho fa?	Equip de Coordinació per la Gestió de la Convivència, format pel director, caps d'estudi, pedagoga terapeuta i investigadora
Com ho fa?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ha volgut ser procés realista que lligui amb les necessitats sentides i expressades pels implicats (alumnes, professors i pares/mares). ▪ Pretén elaborar un document concret, de plantejament senzill, que permeti confrontar la nostra experiència a d'altres existents. També dur a terme un procés sistemàtic d'auto-avaluació i diagnòstic contextualitzat. ▪ Tindrà una estructura de recolzament externa. <ul style="list-style-type: none"> - Assessorament al centre per l'implementació del curs de competència social. - Programes conjunts que es realitzen a nivell de municipi. - Recolzament des dels serveis d'educació i de joventut de l'Ajuntament. - Escola de pares i mares - Validació per experts ▪ Compta amb una planificació seqüenciada per fases i que dividia el Pla en processos que es puguin articular en tasques clarament delimitades. ▪ S'ha fet un seguiment continuat. ▪ Es va Intenta que tothom assumís l'esforç que podia portar a terme i anar estructurant les diferents actuacions en el marc d'un treball en equip. ▪ La seva finalitat és integrar aquesta millora en la vida del centre, com un procés que surt del centre i que es gestiona des del centre.

2.3 Metodologia emprada

Objectius	Processos metodològics	Implicats
Adaptar el Programa de Competència Social a un context socio-cultural baix i aplicar-lo.	<ul style="list-style-type: none"> Tenint en compte: la utilització d'un llenguatge proper a l'alumne, que els exemples s'adaptin a situacions reals que poden viure, espais horaris, definició del professorat que es farà càrrec de l'aplicació... farem una proposta d'adaptació del programa per l'aplicació en el centre. Recerca de qüestionaris i elecció del que passarem per observar les conductes inicials. Un cop planificat tot el procés s'inicià l'aplicació a uns grups d'alumnes de primer a quart d'ESO, de forma experimental. 	Investigadora Investigadora amb suport ECGC
Fomentar entre el professorat l'ús d'estratègies de mediació per a la solució dels conflictes.	<ul style="list-style-type: none"> Recolzament en les activitats d'assessorament que es realitzin en el centres. Preparació de documentació pel professorat sobre conducta assertiva, mediació, educació en valors ... Preparació de reunions de treball amb equips educatius, amb la ECGC i amb professors individualment. 	Investigadora amb l'acord del ECGC, professors i alumnes
Analitzar estratègies que s'apliquen en el centre per la millora de la convivència fomentant la cultura de la mediació	<ul style="list-style-type: none"> He analitzat i valorat els diferents projectes que aplica l'institut com a estratègies per la millora de situacions conflictives. Seguiment del projecte ONLINE, al ser l'any d'inici del projecte he participat del grup de treball planificant la seva implementació i fent l'avaluació, dissenyant els test que ens permetin recollir les opinions dels alumnes i recollint les aportacions dels professionals que hi ha participat.. He elaborat un qüestionari que permet mesurar les modificacions de conductes dels alumnes després de realitzar el taller. 	Investigadora Investigadora
Elaboració d'un material per aplicar el programa de competència social.	<ul style="list-style-type: none"> Amb les valoracions sobre l'aplicació inicial del programa he elaborat un material que serveix d'orientació pels professors del centre que fan el programa de competència social. Aquest material no està acabat ja que es fa sobre la pràctica per adaptar-lo a les necessitats dels professors i dels alumnes. 	Investigadora

El treball s'ha basat en estudiar, valorar i avaluar projectes que poden incidir directament en la millora de la convivència en un institut i que ajuden a gestionar conflictes derivats de problemes com l'absentisme, els alumnes amb problemes conductuals, les relacions amb els pares...

• Programa de Competència Social elaborat pel Departament d'Ensenyament

La **competència social** es pot definir com la capacitat per interactuar, en un context social, de forma satisfactòria tant per un mateix com pels altres, possibilitant un adequat ajustament social i el desenvolupament d'una autoconcepte positiu. És una capacitat complexa, en la que intervenen diferents processos. El funcionament social i emocional és un producte d'interrelació d'habilitats emocionals, cognitives i comportamentals (Goleman, 1995).

El programa de Competència social busca una millora de les habilitats socials i de les relacions socials entre l'alumnat que ha rebut el curs. Els materials publicats pel Departament d'Ensenyament de la Generalitat formen part d'un mètode que té dues característiques clares:

- 1.- Se centra en allò que és interpersonal, en l'àmbit relacional, en els problemes de convivència i en la manera de resoldre'ls
2. Parteix d'un enfocament cognitiu, que ha demostrat ser eficaç, sobretot quan la situació familiar, cultural i ambiental de l'alumne impedeix controlar variables tant importants com la televisió, l'entorn familiar, l'ambient del carrer, etc.

PROGRAMA DE COMPETÈNCIA SOCIAL	
Què pretèn?	Ensenyar els cinc pensaments, que Spivack i Shure van identificar com a específics per a la resolució de problemes interpersonals: <ul style="list-style-type: none">➤ Causal: capacitat de determinar l'origen o causa d'un problema.➤ Alternatiu: l'habilitat d'imaginar el major nombre de solucions a un problema determinat.➤ Conseqüencial: capacitat de preveure les conseqüències d'un dit o fet.➤ De perspectiva: capacitat de situar-se en el lloc de l'altre/a.➤ De mitjans-fins: habilitat de saber marcar-se objectius i organitzar els mitjans per arribar-hi.
De què consta?	De materials de treball adaptats a l'Educació Primària i a l'Educació Secundària.
Duració	És un programa de 30 hores lectives, que s'imparteix idealment amb una freqüència de dues hores setmanals, a grups heterogenis d'alumnes.
Activitats	Per aplicar a l'institut ens interessa el d'Educació Secundària, que divideix les activitats en tres temes que s'interrelacionen entre si: <ul style="list-style-type: none">➤ Habilitats cognitives: ensenyar les habilitats cognitives necessàries per a la relació interpersonal.➤ Creixement moral: Teoria del creixement moral i dilemes per a l'entrenament cognitiu i la discussió moral.➤ Habilitats socials: Teoria i mètode estructurat per a l'entrenament. Escala per mesurar l'assertivitat.
A qui va dirigit?	Als alumnes de primer i segon cicle de l'ESO
Qui hi està implicat?	Tota la comunitat educativa (professors, alumnes, pares, personal no docent.

Anàlisi i valoració de totes les altres accions que aplica el centre i programes en que participa adreçats a la millora de la convivència.

Al meu entendre no es pot pretendre aplicar un programa d'educació socio-emocional i que aquest sigui efectiu, com un fet aïllat, sense situar-lo en un context global de recolzament i d'interrelació amb la majoria de formes de fer del centre. Per això pretenc analitzar els projectes que crec que afavoreixen el tarannà integrador i possibiliten millorar la gestió de la convivència escolar en aquest context determinat.

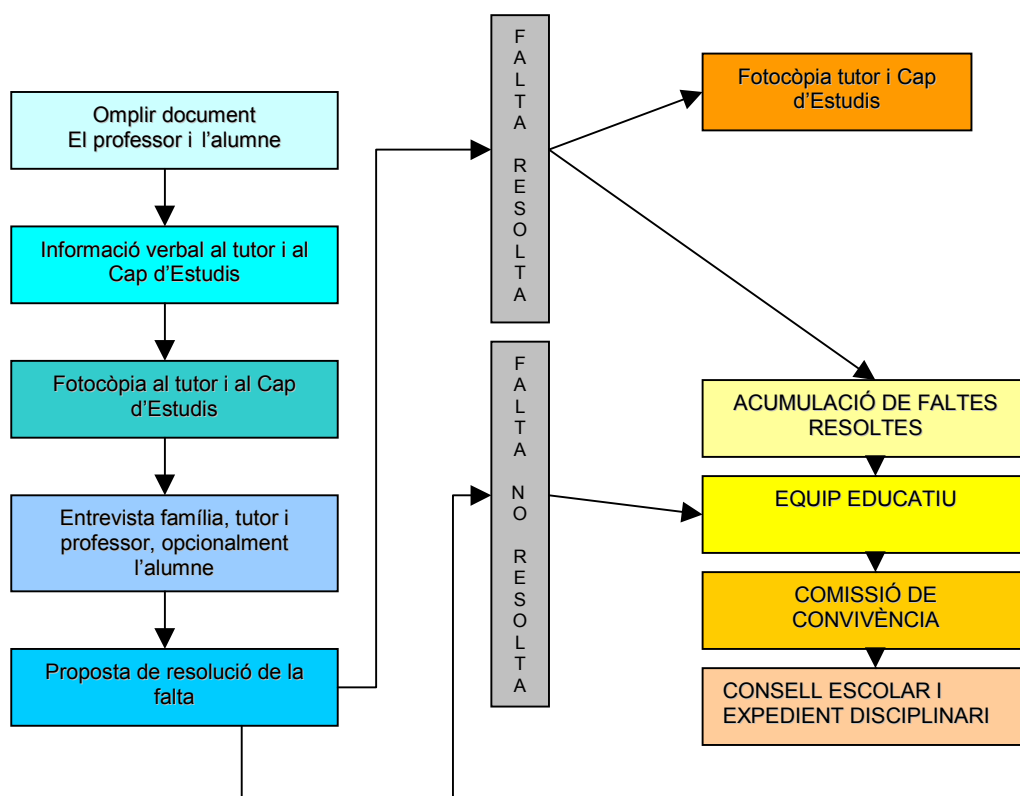
Basicament, els projectes d'interès són:

- A. El claustre ha aprovat un document de **Resolució de conflictes**, elaborat per un equip de coordinació integrat per director, caps d'estudi i caps de departament i consensuat per tots els membres de la comunitat educativa,. Crec que té com a filosofia més important substituir l'aplicació directa d'una normativa per el diàleg entre les persones .
- B. Durant el curs 2001-2002 i en la línia de la millora de la gestió del conflicte s'ha aplicat en el centre **el Projecte ONLINE de suport als alumnes de les UAC** que pretén oferir a aquests alumnes una forma més pràctica d'aprendre amb el suport de professionals i/o talleristes externs al centre. He fet l'estudi del projecte i el seguiment de la seva aplicació, la seva avaluació com una de les parts més importants d'aquest treball. Primera perquè la seva completa aplicació ens ha permès avaluar i en segon lloc perquè semblava més interessant que l'estudi de l'aplicació del Programa de Competència Social que ja esta molt avaluat pel Departament d'Ensenyament.
- C. **Projecte d'absentisme escolar**: Membres de l'equip directiu pertanyen a una comissió que dur a terme un programa d'absentisme escolar, que té com a objectiu facilitar el retorn al centre d'alumnes absentistes.
- D. L'institut participa en un programa de **Promoció de la Tolerància entre infants i adolescents**. (Projecte LUCY).
- E. L'institut participa en potenciar l'assistència a l'**escola de pares i mares**, així com en oferir xerrades quan calgui.
- F. L'institut participa en l'elaboració del projecte de Ciutat Educativa.

A. PROJECTE DE RESOLUCIÓ DE CONFLICTES

RESOLUCIÓ DE CONFLICTES	
Què pretèn?	<p>Conscienciar a tota la comunitat educativa en la necessitat de resoldre els conflictes:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Diferenciar entre falta i incidència. ➤ Ser eficaç en la resolució de conflictes. ➤ Unificar criteris dels motius pels quals posem una falta o incidència. ➤ Utilitzar el document com a eina bàsica per resoldre conflictes. ➤ Implicar en la resolució de conflictes, totes les parts afectades: professor/a, alumne/a, tutor/a.
De què consta?	<p>Document consensuat que aporta:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Descripció dels objectius ➤ Definició i forma d'actuació al posar una incidència. ➤ Definició i forma d'actuació al posar una falta. ➤ Models de full de resolució de conflictes i de comunicació a pares
Duració	És un document per integrar dins del RRI, però encara esta en la fase d'experimentació.
Activitats	<p>Per explicar el document a l'alumne s'han realitzat activitats com:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Omplir els documents com si fossin professors. ➤ Role-playing per tutories.
A qui va dirigit?	A tota la comunitat educativa

PAS A PAS LA FALTA

B. PROJECTE ONLINE: PROJECTE DE SUPORT ALS ALUMNES DE LES UAC'S DELS INSTITUTS DE BADIA DEL VALLÈS

El projecte ONLINE obre un espai de treball específic pels alumnes de les UAC dissenyant estratègies per alumnes amb dificultats d'aprenentatge i amb problemes conductuals per evitar que abandonin l'ensenyament.

PROJECTE ONLINE	
Què pretèn?	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Desenvolupar estratègies que aconseguen motivar als alumnes per l'aprenentatge. ➤ Adaptar el currículum utilitzant una metodologia molt més pràctica, que treballi a partir de les potencialitats dels alumnes i que els pugui propiciar experiències d'èxit.
De què consta?	<p>D'un estudi que descriu la planificació del projecte, la seva posada en marxa i la seva avaluació.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Descriu els objectius ➤ Avalua i proposa planificació pel curs següent. ➤ Incorpora models de test per l'avaluació
Duració	S'aplica des del curs 2001-2002.
Activitats	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Realització de Tallers per a alumnes de la UAC. ➤ Crèdit variable d'iniciació al món laboral. ➤ Taller de reforç del treball de competències personals i socials. ➤ Atenció als alumnes amb risc de marginació social
A qui va dirigit?	Als alumnes de les Unitats d'Adaptació Curricular.
Qui hi intervè?	Professors dels instituts, Talleristes contractats per l'Ajuntament i l'educadora de l'Ajuntament.

L'Ajuntament de Badia del Vallès co-organitza amb l'IES Badia del Vallès un conjunt de tallers per als grups d'UAC, a tall d'exemple aquest serien els d'un curs escolar.

- Els alumnes durant 4 hores setmanals realitzen aprenentatges pràctics recolzats en una base teòrica de la matèria que s'ha cregut més convenient dins del seu perfil com a grup.

GRUP	1er trimestre	2on trimestre	3er trimestre
UAC 1	Expressió	Cuina	Jardineria
UAC 2	Mecànica	Fusteria	Pintura

Aquets aprenentatges pràctics estan dirigits per un professional-tallerista contractat per l'Ajuntament que programa i duu a terme l'activitat juntament amb el professor de la UAC.

C. PROJECTE D'ABSENTISME ESCOLAR

El Projecte d'Absentisme Escolar coordina les accions de diferents institucions amb el centre docent en la detecció i possible atenció a la problemàtica de l'absentisme escolar i estableix la xarxa d'intervencions.

PROJECTE D'ABSENTISME ESCOLAR	
Què pretèn?	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Detectar les causes per les que es produeix ➤ Vetllar per l'acompliment del dret a l'ensenyament obligatori i detectar possibles situacions d'absentisme escolar, fer l'anàlisi i seguiment per tal de reduir-lo. Coordinar els recursos dels diferents serveis.
De què consta?	<p>D'un document consensuat per totes les diferents institucions que hi intervenen que descriu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Concepte, causes, tipus d'absentisme. ➤ Fases d'actuació ➤ Objectius ➤ La intervenció davant l'absentisme.
Duració	El CTAE està en funcionament des del curs 99-00 i subjecte d'avaluació
Activitats	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Elaboració de programes de desenvolupament individual ➤ Atenció als alumnes amb risc de marginació social ➤ Intervenció sobre les causes sociofamiliars que provoquen inadaptació de l'alumne al context escolar.
A qui va dirigit?	A tota la població en edat d'ensenyament obligatori de la població
Qui hi intervé?	Instituts, escoles, EAP, Serveis Socials, Educació Compensatòria i Policia local

D. PROGRAMA DE PROMOCIÓ DE LA TOLERÀNCIA ENTRE INFANTS I ADOLESCENTS. (PROJECTE LUCY) DE L'AJUNTAMENT

PROJECTE LUCY	
Què pretèn?	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Treballar sobre el tema del <i>bullying</i> (conjunt de fenòmens d'agressió i violència, física i psicològica que un individu o un grup de nens o adolescents efectuen amb iguals). ➤ És un projecte amb suport de la Unió Europea, que s'ha adaptat amb el nom de LUCY i que va una mica més enllà del tema concret del <i>bullying</i>, establint un projecte pilot de promoció de la tolerància entre iguals.
De què consta?	➤ D'un projecte amb objectius, accions i indicadors d'avaluació propis que es durà a terme en tres àmbits diferents: carrer, escola i esport.
Duració	Febrer 2001-novembre 2001, però s'espera poder seguir treballant en el tema.
Activitats	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Projecte carrer: iniciar dinàmiques a través de la dramatització i la seva posterior elaboració que obrin espais de confrontació dels nens/nois amb les dinàmiques de bullying i violència que habitualment viuen i que coneguin i es plantegin alternatives a la violència. ➤ Projecte escola: l'àmbit d'intervenció serà els instituts i escoles. Als instituts es proposa l'aplicació d'un programa de mediació Escolar, formant a un grup restringit d'alumnes i professors. Es proposa també formació de pares i mares. ➤ Projecte esport: es proposa treballar en l'àmbit de l'esport extraescolar, amb les associacions esportives i en el programa esport al carrer.
A qui va dirigit?	A totes les institucions que treballen amb nens i adolescents:

E. PROJECTE D'ESCOLA DE PARES I MARES DE BADIA

ESCOLA DE MARES I PARES	
Què pretèn?	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Informar, assessorar o guiar els pares sobre el desenvolupament, aprenentatge i socialització infantil. ➤ Afavorir que els pares participin en l'aprenentatge i les experiències escolars dels infants/joves o en la direcció dels projectes relacionats amb l'escola. ➤ Ensenyar als pares tècniques i aptituds específiques sobre les àrees d'aprenentatge i el control del comportament. Prevenir problemes en el desenvolupament de l'infant o en les relacions familiars. ➤ Proporcionar recolzaments socials als pares en la comunitat general, com recursos, informació i una sensació de respecte al rol de la paternitat/maternitat. ➤ Estimular i facilitar temes d'interès promoguts pels pares/mares. ➤ Millorar la qualitat de participació en Consells Escolars i AMPAs.
Duració	S'iniciarà el proper curs 2001-2002
Activitats	<p>L'estructura del programa és:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Cursos d'optimització del desenvolupament de pares i mares. ➤ Tallers ➤ Conferències temàtiques ➤ La participació en els centres dels pares/mares.
A qui va dirigit?	Als pares i mares de tota la població

F. PROJECTE DE CIUTAT EDUCATIVA

PROJECTE DE CIUTAT EDUCATIVA	
Què pretèn?	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Definir quins serveis i ofertes educatives necessita la ciutat. ➤ Definir els valors que han d'orientar el model educatiu de ciutat. ➤ Re-imaginar i re-construir la ciutat des del punt de vista educatiu. ➤ Vincular el conjunt de les actuacions educatives amb la ciutat. ➤ Disposar d'un instrument que permeti orientar, revisar i avaluar les actuacions educatives que entitats, institucions i administracions duen a terme a la ciutat. ➤ Plantejar els models organitzadors que permetin millorar i racionalitzar la gestió dels recursos educatius de la ciutat. ➤ Implicar la comunitat en el procés educatiu en general i totes les fases del projecte en particular.
De què consta?	<p>D'un document inicial (fase de disseny del projecte), que defineix la ciutat com espai i agent educador, basant-se en els següents nòduls educatius:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Institucions estables i bàsicament educatives. ➤ Equipaments estables no específicament educatius. ➤ Equipaments educatius planejats efímers. ➤ Espais d'encontres, i vivències educatives no planejades pedagògicament (educació informal).
Duració	S'ha elaborat per començar a treballar el document de proposta prèvia, amb la idea de començar la seva elaboració el proper curs.
A qui va dirigit?	Es demana la implicació de tota la comunitat educativa i de les entitats.

3. RESULTATS OBTINGUTS

Aquesta investigació és un recull de diferents Projectes i Programes que s'apliquen a un Institut de Badia del Vallès i que de manera més o menys directa ajuden a gestionar la convivència en el centre.

- **Anàlisi de l'aplicació del Programa de Competència Social** a l'Institut Badia del Vallès, ens permet veure com introduir una innovació en un centre, innovació que a més a més és consolidada i introdueix una nova matèria dins del currículum de la ESO. El resultat d'aquest estudi ens permet veure les passes a seguir que poden ser orientatives per introduir un programa d'habilitats implicant a tot el Claustre i que això ajudi a millorar la cultura del centre.
- **Estudi de camp d'un Projecte de suport a les UAC, Projecte ONLINE**, crec que aquest estudi és una aportació novedosa per tractar la diversitat en els centres, detecta mancances del sistema i apunta possibles solucions per gestionar els greus conflictes que es creen en aquestes aules anomenades UAC. Podem establir que l'aplicació d'aquest projecte és considerat pels instituts de Badia com un element molt important per establir una adaptació curricular per a aquest alumnes, fet que ens fa constatar que la línia d'aprenentatge d'aquesta tipologia d'alumnat hauria d'anar per aquest camí.
- **El Projecte de prevenció i tractament de l'Absentisme Escolar**, ens ha permès establir com a conclusions que el fet de tractar l'absentisme des dels 3 anys els redueix sensiblement, i també el poder comptar amb un organisme que de manera externa al centre treballa amb aquest objectiu. Tenir dades acurades de tota la població i poder-hi incidir de manera directa en el problema millora notablement el quefer dels centres i estableix dins de la comunitat un sistema preventiu que permeti que els nens i joves gaudeixin del seu dret a l'educació.
- **Estudi del Projecte de Resolució de Conflictes**, l'aplicació d'aquest projecte en el centre ens ha permès observar com un projecte consensuat pel claustre, encara que porti un temps elaborar-lo és més fàcilment assumible que un projecte imposat. L'aplicació d'aquest projecte ha permès millorar sensiblement en la gestió de faltes i de conflictes del centre.

- **Estudi Programa de la Promoció de la Tolerància, Projecte LUCY**, aquest estudi permet veure com es pot treballar de forma coordinada els centres escolars i d'altres espais on els adolescents realitzen activitats per iniciar dinàmiques conjuntes que ens ajudin en l'objectiu del programa. És recull un treball que explica com els àmbits d'actuació són el carrer, l'escola i l'esport amb els mateixos objectius.
- **Projecte d'Escola de Pares i Mares**, recull el treball d'un any on per primer com s'ha constituït l'escola de pares i mares de Badia, explica les fases del projecte i com s'ha dut a terme, així com la implicació dels pares en coordinació amb els centres escolars per treballar de forma conjunta.
- **Projecte de Ciutat Educativa**, document que recull el procés que s'està seguint a la població per realitzar el projecte, té com a tret fonamental la gran implicació dels centres escolars i instituts gràcies a la proximitat i al territori reduït.
- **Programa d'atenció a la Comunitat Gitana**, he recollit en aquest projecte com treballarà una nova figura que donarà suport als centres educatius, la introducció del mediador d'etnia gitana, és una experiència novedosa ja que només compten amb aquesta figura tres o quatre poblacions en tot Catalunya.
- **Programa d'activitats adreçades als IES**, he fet un estudi d'activitats adreçades als IES, que recull les activitats ofertes per l'Ajuntament que coordina accions amb la que poden col.laborar diferents institucions.

4. ESTUDIS I/O CURSOS REALITZATS

- ✓ Jornada de treball comunitari sobre el bulling –violència entre iguals-. Octubre.
- ✓ Curs d'assessorament a centres sobre l'aplicació del Programa de Competència Social. IES Badia del Vallès. Segon Trimestre 2002.
- ✓ Seguiment de l'aplicació del Programa de Competència Social. Intercanvi d'Experiències en general. Educació Secundària. Febrer 2002.
- ✓ La mediació, una eina pedagògica per a la transformació de conflictes. 28 de febrer i 1 i 2 de Març de 2002, Jornada organitzada per Rosa Sensat.
- ✓ Seminari "Gestió de crisi: Conflicte, negociació i consens" 16 hores. 18, 20, 25 i 27 de març de 2002. Diputació de Barcelona
- ✓ Fòrum L'ESCOLA I LA CIUTAT/ 10, 11 i 12 d'Abril. Jornades organitzades per l'Ajuntament de Barcelona i l'àrea d'Educació de la Diputació de Barcelona.
- ✓ Taller "Lideratge assertiu" 70 hores / 9, 16, 23 i 30 d'abril i 7, 14, 21 i 28 de maig i 11 de juny de 2002. Diputació de Barcelona.

5. CONCLUSIONS

Davant l'evident necessitat de millora del sistema escolar, i especialment on és més elevat el percentatge de fracàs escolar, d'absentisme i de conductes conflictives, que és en un context de baix nivell socio-cultural, he analitzat un seguit d'estratègies, que poden ajudar als centres de Secundària en la seva gestió de la convivència escolar, i facilitar als equips directius eines, estratègies i propostes que els estalviïn feina a l'hora d'iniciar un procés de canvi.

Avaluant l'alumnat de la majoria d'instituts podem considerar que hi ha uns grups més problemàtics que els altres, són els situats a la zona conflictiva del sistema educatiu: L'Educació Secundària Obligatoria.

Era necessari conceptualitzar el problema, posicionar-nos davant d'ell, analitzar els factors que hipotèticament podien potenciar-lo i reduir-lo. S'ha d'analitzar el context, avaluar els recursos dels que podem disposar, definir objectius i dissenyar plans de millora que ajudin als centres a millorar la convivència.

Es va considerar que per l'aplicació del programa de Competència Social fos un any 0 que ens permetés analitzar estratègies, estudiar possibilitats d'aplicació i decidir com s'introduir aquest programa dins del curriculum de l'ESO.

A l'analitzar els nostres alumnes que cursaven ESO vam obtenir una primera fotografia instantània de la situació. Una fotografia molt comuna uns grups d'ESO que ofereixen un ampli espectre de diversitat en quant a capacitats, ritmes d'aprenentatge, motivació, barrejat amb un baix rendiment acadèmic generalitzat que aparentment, però només aparentment, no es preveia a priori que presentarien greus problemàtiques conductuals i que en aquests moments alguns d'aquests grups que produeixen els malsons del professorat.

Cal assenyalar el que és un tret comú a la majoria d'instituts, freqüents problemes de disciplina i les seves habituals faltes lleus que s'acumulen fins acabar en expulsions de un o dos dies; incompliment sistemàtic de les normes de convivència; tracte irrespectuós en les relacions interpersonals i en les relacions amb el professorat; diàlegs inacabables a les hores de tutoria; entrevistes amb els pares i mares que mostren la seva perplexitat davant la situació que se'ls descriu; el síndrome burnout apropiant-se de la ja malferida autoestima de gran part del professorat que no enten –

o no vol entendre- el que esta passant... un llarg etcetera que evidència que existeix un conflicte ¿o no?

El tema de la conflictivitat en l'Educació Secundària ha fet córrer molts rius de tinta. Així doncs és hora de discutir i d'analitzar els diferents plantejaments que podríem adoptar davant del conflicte en general i davant el conflicte concret sobre el que volem intervenir.

Per això els projectes que recull aquesta investigació poden servir d'orientació i model per treballar la gestió de convivència en el centre.

Crec que l'anàlisi de tots aquests documents confirma que cal un treball coordinat i la necessitat d'incrementar el lideratge de les institucions arrelades al context i properes als centres educatius per poder aconseguir que la modernització del sistema educatiu sigui també una modernització en l'organització escolar, on es treballa de forma transversal entre institucions per aconseguir donar respostes als reptes del món de l'ensenyament.

Un exemple d'aquesta novedosa forma de treballar crec que el recull el **Programa d'activitats adreçades als IES** on he fet un estudi d'activitats adreçades als Instituts, que crec que reflexa la intenció de treballar en la mateixa direcció de les diferents institucions i serveis que poden recolzar de forma externa als instituts, hi ha moltes accions que el centre com a tal no podria fer sinó comptés amb aquest suport.

El document resultant d'aquest treball, consta:

- Descripció de l'aplicació d'un programa Competència Social en un institut d'una zona de risc social.
- Descripció d'un nou projecte per aplicar als alumnes de les UAC. Valoració i propostes de millora.
- Anàlisi de projectes que poden ajudar als instituts a millorar la convivència dins dels centres.

Crec que serà un material útil en zones de baix nivell socio-cultural i d'àrees metropolitanes, ja que la situació descrita sobre els joves a Badia, és una situació aplicable a qualsevol població, on s'observa:

- Un sistema escolar que ha de continuar millorant en la tasca de l'atenció a la diversitat.
- El fracàs escolar necessita trobar solucions en alternatives diferents a les que l'han provocat.
- Els joves necessiten un bona orientació vocacional i millorar la seva capacitat de canviar i adaptar-se a noves situacions i feines.
- Es detecta un entorn afavoridor de la reproducció social i de les limitacions d'horitzons .
- Necessitat de canvi en la cultura de prioritats educatives, posant l'educació integral de la persona per sobre de la mera instrucció.

El contingut d'aquesta investigació pot permetre recollir propostes d'estratègies i d'organització per a centres de secundària que ajudin a millorar les conductes dels alumnes en contextos de baix nivell socio-cultural; per poder fer viable una proposta de centre que treballi en la cultura de la mediació com a element de millora de l'ensenyament-aprenentatge.

Altres consideracions particulars

Conscient de que aquest és un moment d'incerteses, de preocupacions i de canvi en el nostre sistema educatiu, i de que els ideòlegs de l'educació han fet feina, crec que aquells que coneixem l'escola des de dins hem d'articular propostes i cercar solucions des de la vessant organitzativa.

La proposta de realització d'aquest treball ha comptat amb:

- **El recolzament de l'Ajuntament de Badia del Vallès**, molt interessat en el projecte doncs tal i com s'ha explicat en el desenvolupament d'aquesta proposta de llicència la situació de Badia necessita de totes les intervencions possibles per millorar les expectatives de futur de la seva població juvenil. Això m'ha permès treballar:
 - Amb el suport dels serveis d'educació, serveis socials i joventut.
 - L'accés a tots els programes que es realitzen a la població juvenil, resultats i valoracions.
 - Possibilitat de treballar amb l'escola de pares i mares de la població.

6. RELACIÓ DELS MATERIALS CONTINGUTS EN ELS ANNEXOS

➤ Annex 1

Projecte d'aplicació del Programa de Competència Social a l'IES Badia del Vallès

➤ Annex 2

Projecte ONLINE: Projecte de suport a les UAC's dels instituts d'ensenyament Secundari de Badia del Vallès.

➤ Annex 3

El Projecte de prevenció i tractament de l'Absentisme Escolar.

➤ Annex 4

Projecte de Resolució de Conflictes.

➤ Annex 5

Programa de la Promoció de la Tolerància entre infants i adolescents, Projecte LUCY de l'Ajuntament de Badia del Vallès.

➤ Annex 6

Projecte d'Escola de Pares i Mares.

➤ Annex 7

Proposta d'elaboració del Projecte de Ciutat Educativa de Badia del Vallès.

➤ Annex 8

Programa d'atenció a la Comunitat Gitana

➤ Annex 9

Programa d'activitats adreçades als IES

7. BIBLIOGRAFIA

Campo, A: (2000). **De la convivencia escolar o de la reconstrucción de expectativas**. Organización y Gestión Educativa, nº 4 (2000), 3-8.

Casamayor, G. (coord.). (1998). **Cómo dar respuesta a los conflictos. La disciplina en la enseñanza secundaria**. Editorial Graó, Col.lecció Biblioteca d'Aula. Barcelona.

Curwin, R.L. i Mendler, A.N. (1987). **La disciplina en clase. Organización del centro y del aula**. Editorial Narcea. Madrid.

Díaz, M.J. (1996). **La transformació de la escuela en una democracia participativa en Programas de educación para la tolerancia y prevención de la violencia en los jóvenes**. Vol.1. Instituto de la Juventud 1996.

Diputació de Barcelona (1998) **Hàbits i valors dels joves metropolitans**, pag.42 i ss.

Domínguez, T. i d'altres (1996). **Comportamientos no violentos. Propuestas interdisciplinarias para construir la paz**. Editorial Narcea. Madrid.

Esteve JM. (2000) . **El papel de los profesores al final de la Reforma Educativa**. Organización y Gestión Educativa, nº 2 (2000), 3-9.

Fernández, I. (1998). **Prevención de la violencia y resolución de conflictos. El clima escolar com factor de calidad**. Editorial Narcea. Madrid.

Goleman, D. (2000). **Intel·ligència emocional**. Kairós. Barcelona.

Güell, M i Muñoz, J. (1998). **Desconeix-te tu mateix**. Edicions 62. Barcelona.

Hilario, P. i d'altres. (2001). **Implantación de un itinerario de mejora en el marco de la organizació que aprende**. Organización y Gestión Educativa, nº 1 (2001), 21-28.

Lapan i Jingleleski. **What is it and How can it be encouraged?**. Estudi citat a Optimal development in adolescence. Vol. 24, nº3, juliol 1996.

Lassus, René (1996), **Efficace et Épanoui par la PNL. Initiation à la Programmation Neuro-Linguistique**. Edicions Marabout. Belgica.

Led Capaz, P. (2000). **Els nous programes de mediació escolar**. Mediació i resolució de conflictes en l'àmbit escolar, revista de L FEAEC, nº 21, octubre 2000, 5-7.

Melero, J (1993). **Conflictividad y violencia en los centros escolares**. Siglo XXI. Madrid (1993).

Olweus, D. (1998). **Conductas de acoso y amenaza entre escolares**. Ediciones Morata. Madrid.

Salamé, J. (2000). **¿Es la ESO el mayor problema de la LOGSE?**. Organización y Gestión Educativa, nº 2 (2000),

Segura, M. i d'altres. (1999). **Programa de Competència Social per l'Educació Secundària Obligatoria**. Material publicat per Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya.

Tomé, A. (2000). **L'educació en els valors**. Barcelona educació, nº 13, novembre 2000, 8-9

Trianes, V. , Muñoz A. i Jiménez M. (1997). **Competencia social: su educación y tratamiento**. Editorial Pirámide. Madrid, 1997.

Wagner, W. (1996). **The Counselling Psychologist**. Vol. 24, nº 3, july 1996.

VINCLES A INTERNET

<http://centros4.pntic.mec.es/cpr.de.la.latina.carabanchel/convivir/apor.html>

Pàgina del Centre de professors i Recursos de Latina-Carbanchel (Madrid), des de el que s'està coordinant el projecte transnacional per la prevenció de la violència a l'escola "Convivir es vivir".

<http://www.civila.com/education/articulos/violencia/html>

L'espai de l'escola virtual ofereix una sèrie d'articles en els que s'analitza la violència infantil i juvenil es presenten dades relacionades amb el tema.

<http://www.gold.ac.uk/euconf/spanish/>

Pàgina en espanyol de la Conferència europea sobre iniciatives per combatre la intimidació a les escoles.

<http://www.mincava.umn.edu/schoolv.as>

Pàgina en anglès del Centre de Minnesota Contra la Violència i els Abusos dedicada a la violència a les escoles. S'hi poden trobar articles, recursos educatius i d'altres informacions.

A tot el professorat, ja tinguin una incidència directa o no sobre l'alumne, intentarem que poc a poc tot el professorat vagi assumint treballar en la línia de gestionar els conflictes utilitzant tècniques que estant aprenent els alumnes.